



## ŠIAULIŲ APYLINKĖS TEISMAS

### SPRENDIMAS LIETUVOS RESPUBLIKOS VARDU

2022 m. lapkričio 4 d.  
Šiauliai

Šiaulių apylinkės teismo Šiaulių rūmų teisėjas Vaidotas Narvidas rašytinio proceso tvarka teismo posėdyje išnagrinėjo civilinę bylą pagal pareiškėjos valstybės įmonės (toliau – VĮ) Turto bankas, kuri atstovauja Lietuvos Respubliką, pareiškimą suinteresuotiems asmenims Šiaulių miesto savivaldybei, Z [redacted] D [redacted], K [redacted] D [redacted] ir Nacionalinei žemės tarnybai prie Žemės ūkio ministerijos, dėl juridinę reikšmę turinčio fakto nustatymo.

Teismas

#### **n u s t a t ė:**

1. Pareiškėja pareiškimu prašė nustatyti juridinę reikšmę turintį faktą daiktinių teisių įregistravimo Nekilnojamojo turto registre tikslu, kad ūkinis pastatas (unikalus Nr. 2994-0007-5022), esantis Žemaitės g. 46C, Šiauliuose, yra valstybės – Lietuvos Respublikos nuosavybė.
2. Pažymėjo, jog nuosavybės teisės į minėtą turtą registruotos Šiaulių miesto butų ūkio valdybos vardu, kuri šiuo metu nebeegzistuoja. VĮ Registrų centras atsiuntė 1951 m. balandžio 12 d. DŽDT vykdomojo komiteto sprendimo Nr. 10 kopiją, patvirtinančią Darbo Žmonių Deputatų Vykdomojo Komiteto Komisijos išvadą apie teisių pripažinimą valstybinės nuosavybės teisėmis. Pagal Nekilnojamojo turto registro išrašą (reg. Nr. 40/103368) nustatyta, kad ūkinis pastatas yra 1961 metų statybos.
3. Kaip paminėjo pareiškėja, ūkinis pastatas baigtas statyti 1961 metais kaip valstybės nuosavybė – jis buvo sukurtas kaip valstybės nuosavybė ir nuo pat jo sukūrimo iki šio momento išsaugojo valstybės nuosavybės statusą. Šiuo atveju nėra duomenų apie ūkinio pastato privatizavimą teisės aktų nustatyta tvarka, todėl darytina išvada, kad jis liko valstybės nuosavybe.
4. Apibendrinant pažymėjo, jog šiuo atveju ūkinis pastatas buvo sukurtas kaip valstybės nuosavybės teisės objektas ir valstybės turto privatizavimą reglamentuojančių teisės aktų nustatyta tvarka nebuvo perduotas (parduotas ar kitaip pagal įstatymus perleistas) privačių asmenų nuosavybėn. Pareiškėja įsitikinusi, jog minimas nekilnojamasis turtas turi būti vertinamas kaip priklausantis valstybei nuosavybės teise.
5. Dėl šios priežasties ūkinio pastato įregistravimas valstybės nuosavybe leistų VĮ Turto bankas įgyvendinti teisės aktuose nustatytas centralizuoto turto valdytojo teises ir pareigas. Pareiškėja įgyvendindama ikiteisminę procedūrą 2022 m. rugsėjo 7 d. kreipėsi į VĮ Registrų centras prašymu dėl nuosavybės teisės įregistravimo, tačiau pateiktas prašymas buvo atmestas, kadangi nepateikti dokumentai, patvirtinantys prašomų įregistruoti daiktinių teisių atsiradimą.

6. Atsižvelgiant į išdėstytą pareiškėja tik kreipdamasi į teismą dėl juridinio fakto nustatymo gali apginti savo teises. Teigia, jog nagrinėjamu atveju yra visos aukščiau minėtos įstatymo reikalaujamos aplinkybės prašomam juridinę reikšmę turinčiam faktui nustatyti.
7. Suinteresuotas asmuo Šiaulių miesto valstybės administracija atsiliepimu sutiko su pareiškėjos pareiškimu dėl juridinę reikšmę turinčio fakto nustatymo. Nurodė, jog nagrinėjant pareiškimą, buvo paprašyta Šiaulių regioninio valstybės archyvo pateikti 1990 m. gruodžio 10 d. Šiaulių miesto valdybos potvarkio Nr. 197 kopiją, siekiant įsitikinti koks konkrečiai turtas buvo perleistas privatiems asmenims. Pagal 1990 m. gruodžio 10 d. Šiaulių miesto valdybos potvarkio Nr. 197 priedą nustatyta, kad privatiems asmenims buvo grąžintas tik gyvenamasis namas, t. y. be ūkinio pastato, esančio Žemaitės g. 46C, Šiauliuose. Iš Nekilnojamojo turto registro duomenų bazės išrašo (su istorija) (toliau – išrašas) nustatyta, kad ūkinis pastatas, kurio unikalus Nr. 2994-0007-5022, nuo 1951-04-16 iki 2021-10-20 nuosavybės teise priklausė Lietuvos Respublikai (išrašo 4.10. punktas), ir turto patikėjimo teise buvo perduotas Šiaulių miesto butų ūkio valdybai (išrašo 6.1. punktas). Šių įrašų įregistravimo pagrindas yra 1951 m. balandžio 12 d. DŽDT vykdomojo komiteto sprendimas Nr. 10.
8. Atsižvelgiant į tai, kad 1951 m. balandžio 12 d. DŽDT vykdomojo komiteto sprendimo Nr. 10 pagrindu ūkinis pastatas buvo įregistruotas Lietuvos Respublikos vardu, ir, kad suinteresuotas asmuo nerado/neturi kitų dokumentų įrodančių, kad ūkinis pastatas teisės aktų nustatyta tvarka buvo perduotas Šiaulių miesto savivaldybės nuosavybėn, neprieštarauja, kad būtų nustatytas juridinę reikšmę turintis faktas daiktinių teisių įregistravimo Nekilnojamojo turto registre tikslu, kad ūkinis pastatas (unikalus Nr. 2994-0007-5022), esantis Žemaitės g. 46C, Šiauliuose yra Lietuvos Respublikos nuosavybė.
9. Kiti suinteresuoti asmenys, kurie įtraukti į bylą teismo iniciatyva, nustatytu terminu atsiliepimų nepateikė.
10. Apie iškeltą bylą, bylos nagrinėjimo rašytinio proceso tvarka vietą ir laiką 2022 m. spalio 11 d. paskelbta specialiame interneto tinklalapyje ([www.teismai.lt](http://www.teismai.lt)) (b. l. 6 – 7).

*Pareiškimas tenkintinas.*

11. Lietuvos Respublikos civilinio kodekso (toliau – CK) 1.138 straipsnio 1 dalies 1, 5, 8 punktų bei Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso (toliau – CPK) 444 straipsnio 2 dalies 5 punkto normos numato teismui teisę ginti asmens civilinę teisę, nors ir nepažeistą, tačiau oficialiai nepripažintą, nustatant įstatymo numatytus juridškai reikšmingus faktus, taip pripažįstant civilines teises ir pakeičiant asmens civilinius teisinius santykius su kitais asmenimis.
12. Lietuvos Aukščiausiasis Teismas yra išaiškinęs, kad juridinę reikšmę turintys faktai – tai įstatymų nustatytos aplinkybės, nuo kurių priklauso asmeninių ar turtinių teisių atsiradimas, pasikeitimas ar pabaiga. Kai tam tikras juridinis faktas nėra akivaizdus arba nėra jį patvirtinančių dokumentų, asmuo negali įgyti atitinkamų subjektinių teisių arba įgyvendinti jau esamos subjektinės teisės. Tokiu atveju asmuo gali pasinaudoti įstatymo įtvirtinta teise kreiptis į teismą, prašydamas nustatyti atitinkamą juridinį faktą. Pagal CPK 444 straipsnio 1 dalį ypatingosios teisenos tvarka gali būti nustatomi tie faktai, nuo kurių priklauso asmenų asmeninių ar turtinių teisių atsiradimas, pasikeitimas ar pabaiga, t. y. juridinę reikšmę turinčio fakto nustatymas galimas tik tuo atveju, kai tai sukelia teisinės pasekmės. Be to, pagal CPK 445 straipsnį teismas nustato juridinę reikšmę turinčius faktus tik tada, kai pareiškėjas negali kitokia tvarka gauti tuos faktus patvirtinančių dokumentų arba kai negalima atkurti prarastų dokumentų. Tokiu būdu juridinę reikšmę turintį faktą teismas gali nustatyti kai yra šios aplinkybės: 1) prašomas nustatyti faktas turi turėti juridinę reikšmę; 2) pareiškėjas neturi dokumentų, patvirtinančių tą juridinę reikšmę turintį faktą; 3) pareiškėjas negali kitokia, t. y. ne teismo, tvarka gauti dokumentų, patvirtinančių atitinkamą juridinę reikšmę turintį faktą, arba pareiškėjas negali ne teismo tvarka atkurti prarastų dokumentų, patvirtinančių juridinę reikšmę turintį faktą (CPK 444 straipsnio 1 dalis, 445 straipsnis).

13. Pareiškėja, prašydama nustatyti juridinę reikšmę turintį faktą daiktinių teisių įregistravimo Nekilnojamojo turto registre tikslu, siekia įrodyti, kad ūkinis pastatas (unikalus nr. 2994-0007-5022), esantis Žemaitės g. 46C, Šiauliuose, yra valstybės – Lietuvos Respublikos nuosavybė, tačiau nėra jokių, tai patvirtinančių dokumentų.
14. Teismų praktikoje pripažįstama, jog pastato valdymo nuosavybės teise faktas (CPK 444 straipsnio 2 dalies 5 punktas) nustatomas, jeigu yra šios sąlygos: 1) pareiškėjas įgijo nuosavybės teisę į nekilnojamąjį daiktą įstatymų nustatyta tvarka ir pagrindu (pagal sandorį, pagamindamas daiktą ar kitais CK 4.47 straipsnyje nustatytais pagrindais); 2) nuosavybės teisę patvirtinantys dokumentai buvo, tačiau šiuo metu jie yra dingę; 3) nuosavybės teisę patvirtinančių dokumentų negalima gauti ar atkurti neteismine tvarka; 4) nekilnojamas daiktas buvo sukurtas ir įformintas įstatymų nustatyta tvarka (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2010-04-08 nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-155/2010). Taigi, bylos dėl juridinę reikšmę turinčio fakto nustatymo yra skirtos jau tam tikru pagrindu praeityje atsiradusiai pareiškėjos nuosavybės teisei į nekilnojamąjį daiktą konstatuoti, kai egzistavo dokumentai, patvirtinantys tokią pareiškėjos teisę, tačiau jie (dokumentai) yra prarasti ir kitokia tvarka, išskyrus teisminę, jų neįmanoma gauti arba atkurti.
15. Nors prašomas pripažinti valstybės nuosavybe ūkinis pastatas yra teismo iniciatyva į bylą įtrauktiems suinteresuotiems asmenims priklausančiame žemės sklype, gyvenamasis namas ir kiemo statiniai nuosavybės teise priklauso Z [redacted] D [redacted] ir K [redacted] D [redacted], tačiau iš pareiškėjos nurodytų faktinių aplinkybių, kitos byloje esančios rašytinės medžiagos visumos nustatyta, kad šiuo atveju egzistuoja visos aukščiau nurodytos privalomos prašomo juridinio fakto nustatymui reikalingos sąlygos ir nėra aplinkybių, kurių buvimas neleistų nustatyti šį juridinį faktą. Iš Nekilnojamojo turto registro duomenų bazės išrašo (su istorija) nustatyta, ūkinis pastatas, kurio unikalus Nr. 2994-0007-5022, nuo 1951-04-16 iki 2021-10-20 nuosavybės teise priklausė Lietuvos Respublikai (išrašo 4.10. punktas), ir turto patikėjimo teise buvo perduotas Šiaulių miesto butų ūkio valdybai (išrašo 6.1. punktas). Šių įrašų įregistravimo pagrindas yra 1951 m. balandžio 12 d. DŽDT vykdomojo komiteto sprendimas Nr. 10.
16. Atsižvelgiant į pastato statybos metus (1961 m.), užfiksuotus Nekilnojamojo turto registre, vertintina, kad pagal tuo metu galiojusius teisės norminius aktus šis nekilnojamojo turto objektas buvo valstybės nuosavybė. Visi viešosios nuosavybės teisės objektai priklauso valstybei, jeigu nėra įrodyta, kad jie įstatymų nustatyta tvarka buvo perduoti savivaldybei. Atsižvelgiant į šias aplinkybes bei teisinį reglamentavimą, laikytina, jog minėtas ūkinis pastatas buvo sukurtas kaip valstybės nuosavybė ir nebuvo privatizuotas teisės aktų nustatyta tvarka, todėl liko valstybės nuosavybe.
17. Pagal Lietuvos Respublikos civilinio kodekso 95 straipsnį, galiojusį iki 1994 m. gegužės 17 d. įstatymu padarytų pakeitimų, buvo pripažįstama tik viena viešosios nuosavybės forma – valstybės nuosavybė. Savivaldybių nuosavybės, kaip savarankiškos viešosios nuosavybės formos, nenumatė ir 1990-02-12 Nuosavybės pagrindų įstatymas. Šio įstatymo 18 straipsnis nustatė, kad valstybės nuosavybės teisę įgyvendina tiek respublikinės, tiek ir vietinės valdžios institucijos (tuometiniai vykdomieji komitetai). Tačiau 1990-02-12 Vietos savivaldos pagrindų įstatymo 21 straipsnio 3 dalies 1 punkte buvo nustatyta, kad savivaldybės nuosavybės teisė atsiranda perduodant savivaldybei įstatymo nustatyta tvarka valstybinės nuosavybės objektus.
18. Sutiktina su pareiškėjos argumentu, jog pirmieji įstatymai, sureguliuavę dalies valstybės turto perdavimo savivaldybėms tvarką, buvo 1994-12-20 įstatymas „Dėl dalies valstybės turto priskyrimo ir perdavimo savivaldybių nuosavybėn“ ir 1994-12-20 įstatymas „Dėl dalies valstybės turto priskyrimo ir perdavimo savivaldybių nuosavybėn įgyvendinimo“. Šių įstatymų vykdymo tvarką detalizavo Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1995-09-20 nutarimas Nr. 1251 „Dėl dalies valstybės turto perdavimo savivaldybių nuosavybėn tvarkos“. Lietuvos Respublikos 1994-12-20 įstatymo „Dėl dalies valstybės turto priskyrimo ir perdavimo savivaldybių nuosavybėn“, 3 straipsnyje nurodytas turtas, įskaitant neprivatizuotus savivaldybių butų fondo butus (3 straipsnio 3 dalies 1 punktas) – buvo perduodami pagal perdavimo-priėmimo aktus, pasirašytus Lietuvos Respublikos Vyriausybės įgaliotų asmenų, savivaldybės nuosavybėn. Taip pat minėti teisės

norminiai aktai nurodė, kad Miestų ir rajonų merai ar jų įgalioti asmenys perduotą savivaldybių nuosavybės valstybės turtą turi teisiškai įregistruoti konkrečios savivaldybės vardu, 1994-12-20 įstatymo Dėl dalies valstybės turto priskyrimo ir perdavimo savivaldybių nuosavybės įgyvendinimo nustatyta tvarka.

19. Be to, pagal Lietuvos Respublikos butų kodekso 5 straipsnį į butų fondą įeina gyvenamieji namai, priklausantys valstybiniams-kolūkiniams ir kitokiems valstybiniams-kooperatiniams susivienijimams, įmonėms ir organizacijoms, sutinkamai su TSR Sąjungos ir sąjunginių respublikų butų įstatymų pagrindais tiems namams taikomos visuomeniniam butų fondui nustatytos taisyklės; pagal 1964 m. Civilinio kodekso 97, 98 straipsnius valstybė buvo vienintelė viso valstybinio turto (įskaitant valstybės įmonių turtą, pagrindinį miestų butų fondą) savininkė. Tik atkūrus Lietuvos Respublikos Nepriklausomybę, viešosios nuosavybės perleidimas į privačią nuosavybę vykdytas 1991 m. Butų privatizavimo įstatymo, 1991 m. Valstybinio turto pirminio privatizavimo įstatymo nustatyta tvarka.
20. Kasacinis teismas konstatavo, kad visi viešosios nuosavybės teisės objektai priklauso valstybei, jeigu nėra įrodyta, kad jie įstatymų nustatyta tvarka buvo perduoti savivaldybei. Taigi, pagal tuo metu galiojusius teisės normas ir teismų praktiką, laikytina, jog galioja prezumpcija, pagal kurią visi viešosios nuosavybės teisės objektai priklauso valstybei, jeigu nėra įrodyta, kad jie įstatymų nustatyta tvarka buvo perduoti savivaldybės nuosavybės (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2000 m. rugsėjo 20 d. nutartis Nr. 3K-3-856/2000; 2008 m. kovo 14 d. nutartis Nr. 3K-7-38/2008).
21. Paminėtina ir tai, jog vadovaujantis Lietuvos Respublikos valstybės ir savivaldybių turto valdymo, naudojimo ir disponavimo juo įstatymo (toliau – Įstatymas) 19 straipsnio 2 dalimi, valstybės nekilnojamasis turtas, išskyrus Lietuvos Respublikos Prezidento, Seimo, Vyriausybės, Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo rūmus, laikantis šiame įstatyme nustatytų principų, gali būti valdomas centralizuotai – tai yra valstybės nekilnojamojo turto valdymo, naudojimo ir disponavimo juo veiklas perduodant vykdyti vienam subjektui. Valstybės įmonių patikėjimo teise valdomas valstybės nekilnojamasis turtas gali būti perduodamas centralizuotai valdyti, jeigu jis nenaudojamas valstybės įmonės veiklai vykdyti arba yra pripažintas nereikalingu arba netinkamu (negalimu) naudoti. Vadovaujantis Įstatymo 19 straipsnio 3 dalimi, valstybės nekilnojamojo turto centralizuotą valdymą įgyvendina centralizuotai valdomo valstybės turto valdytojas (nuo 2014-10-01 centralizuotai valdomo valstybės turto valdytoju yra valstybės įmonė Turto bankas).
22. Taip pat pareiškėja nurodo aktualią teismų praktiką, kada faktinėmis aplinkybėmis analogiškose bylose tenkinamas valstybės prašymas dėl nuosavybės teisės pripažinimo (Kauno apylinkės teismo Kėdainių rūmų 2021 m. spalio 28 d. sprendimas civilinėje byloje Nr. e2YT-23604-1144/2021; Telšių apylinkės teismo Akmenės rūmų 2022 m. rugpjūčio 29 d. sprendimas civilinėje byloje Nr. e2YT-3483-1140/2022; Vilniaus miesto apylinkės teismo 2022 m. rugsėjo 8 d. sprendimas civilinėje byloje Nr. e2YT-18252-808/2022).
23. Šiaulių miesto savivaldybės administracija nerado/neturi kitų dokumentų įrodančių, kad ūkinis pastatas teisės aktų nustatyta tvarka buvo perduotas Šiaulių miesto savivaldybės nuosavybės. Šiaulių regioninio valstybės archyvas pateikė 1990 m. gruodžio 10 d. Šiaulių miesto valdybos potvarkio Nr. 197 kopiją. Pagal šio potvarkio Nr. 197 priedą nustatyta, kad privatiems asmenims buvo grąžintas tik gyvenamasis namas, t. y. be ūkinio pastato, esančio Žemaitės g. 46C, Šiauliuose. Ūkinis pastatas, kurio unikalus Nr. 2994-0007-5022, nuo 1951-04-16 iki 2021-10-20 nuosavybės teise priklausė Lietuvai ir turto patikėjimo teise buvo perduotas Šiaulių miesto butų ūkio valdybai (pagrindas 1951 m. balandžio 12 d. DŽDT vykdomojo komiteto sprendimas Nr. 10). Taigi, byloje nėra jokių dokumentų, susijusių su ūkinio pastato privatizavimo procedūromis. Šie duomenys leidžia teismui daryti išvadą, kad minėtas nekilnojamasis turtas statytas valstybės lėšomis ir buvo valstybės nuosavybė. Kaip nustatyta iš pateikto suinteresuoto asmens atsiliepimo ir byloje esančių duomenų, minėtas ūkinis pastatas nebuvo įtrauktas į apskaitą valstybės ar savivaldybės institucijose, o pastato nuosavybės teisės yra registruotos Šiaulių miesto butų ūkio valdybos vardu, kuri šiuo metu nebeegzistuoja.

24. Įvertinus aukščiau išdėstytą, konstatuotina, kad iš bylos duomenų visumos yra pakankamas pagrindas daryti išvadą, jog, nagrinėjamu atveju ūkinis pastatas buvo sukurtas kaip valstybės nuosavybės teisės objektas ir valstybės turto privatizavimą reglamentuojančių teisės aktų nustatyta tvarka nebuvo perduotas (parduotas ar kitaip pagal įstatymus perleistas) privačių asmenų nuosavybėn ar kitų valstybės ir savivaldybės institucijų žiniai (nuosavybėn), nors nuosavybės teisės ir yra registruotos Šiaulių miesto butų ūkio valdybos vardu, kuri šiuo metu nebeegzistuoja. Todėl teismas konstatuoja, kad minėtas nekilnojamasis turtas priklauso valstybei nuosavybės teise.
25. Pareiškėjos ir suinteresuoto asmens Šiaulių miesto savivaldybės administracijos nurodytos aplinkybės nuosekliai sutampa tarpusavyje, jas patvirtina ir byloje esantys įrodymai, kiti suinteresuoti asmenys priešingų šioms aplinkybėms argumentų nenurodė. Todėl vertinant aktualių teismų ir kasacinio teismo praktiką, pareiškėjos pareiškimas tenkintinas ir nuosavybės teisių įregistravimo Nekilnojamojo turto registre tikslu nustatytinas juridinę reikšmę turintis faktas, kad ūkinis pastatas (unikalus Nr. 2994-0007-5022), esantis Žemaitės g. 46C, Šiauliuose, nuosavybės teise priklauso Lietuvos valstybei (CPK 444 straipsnio 2 dalies 9 punktas, 178, 185 straipsniai).
26. Pareiškėja yra atleista nuo žyminio mokesčio ir bylinėjimosi išlaidų priteisimo pagal CPK 83 straipsnio 1 dalies 11 punktą, todėl žyminis mokestis ir bylinėjimosi išlaidos iš pareiškėjos valstybei neskaičiuotinos ir nepriteistinos.

Teismas, vadovaudamasis Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso civilinio proceso kodekso 268 – 270, 448 straipsniais,

#### **n u s p r e n d ž i a:**

Pareiškimą patenkinti.

Nustatyti juridinę reikšmę turintį faktą, kad ūkinis pastatas (unikalus Nr. 2994-0007-5022), esantis Žemaitės g. 46C, Šiauliuose (reg. Nr. 40/103368), yra valstybės – Lietuvos Respublikos nuosavybė.

Juridinę reikšmę turintis faktas nustatytinas daiktinių teisių įregistravimo Nekilnojamojo turto registre tikslu.

Apie palikimo priėmimą pranešti Centrinei hipotekos įstaigai.

Sprendimas per 30 dienų nuo jo priėmimo dienos gali būti apeliaciniu skundu skundžiamas Šiaulių apygardos teismui per Šiaulių apylinkės teismo Šiaulių rūmus.

Teisėjas

Vaidotas Narvidas